

КОНФЛІКТНІСТЬ В РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Купінець Л.Є.

В статті досліджено сутність конфлікту цілей аграрної реформи, як складової економічної політики держави. Досліджено причини виникнення конфлікту, його сутність, визначено фактори його запобігання. На прикладі продовольчого комплексу висвітлено вектор подолання конфлікту шляхом переходу до екологізації виробництва.

Постановка і стан вивчення проблеми. Обов'язковою умовою ефективного управління аграрним сектором економіки є наявність певних, вимірних і досяжних цілей, що не суперечать одна одній. Проте, якщо в процесі досягнення цілей спостерігаються взаємовиключні тенденції і стикаються протилежні інтереси одного і того ж рівня управління – конфлікт неминучий. Основою дослідження виступає теоретико-методологічний базис конфліктології, що дозволяє вивчити структуру, динаміку, типологію та заходи управління конфліктом.

Потенціал конфліктності сфері економіки та управління набагато вищий, ніж у соціальній сфері. Існуючі публікації охоплюють переважно область соціальних, трудових, політичних, міжнародних відносин і недостатньо розглянуті в публікаціях українських учених. Розвиток наукових положень, що обґрунтовані класиками конфліктології, простежується в сучасних дослідженнях Абрамова Ю.В., Андрєєва В.І., Анцупова О.Я., Большакова О.Г., Ворожейкіна І.Є., Громова О.Н., Гуркова І.Б., Дмитрієва А.В., Козирєва Г.І., Коха І.А., Найдьонова Л. І., Нікіфорова В.С., Светлова В.А., Степанова Є.І., Уткіна Э. О., Шевчука Д.І., Шипілова А.І та багатьох інших.

Мета і задачі. Метою статті є аналіз природи конфлікту в розвитку аграрного сектора економіки.

Відповідно до поставленої мети задачами дослідження є вивчення:

- взаємодії цілей розвитку аграрного сектора економіки;
- механізму вибору пріоритетів;
- можливості оцінки потенційного вирішування конфлікту.

Вивчення проблеми приводить до висновку, що постановка і вибір цілей в процесі реалізації всієї аграрної реформи несе в собі елемент конфліктності. Це не може не позначитися на ефективності управління на будь-якому ієрархічному рівні вертикалі управління. Звернемося до

простої аналогії. Як відомо, стратегічні цілі будь-якого підприємства визначаються його місією. Тоді цілі аграрної реформи визначаються відповідно до призначення агропродовольчого сектору для країни.

Спробуємо, керуючись програмними документами аграрної реформи оцінити потенційну можливість виникнення конфлікту.

Для наочності, представимо алгоритм дослідження цієї проблеми у вигляді схеми (див. рис.1). Схема дозволяє здійснити детальну оцінку аграрної реформи, визначити область зародження конфлікту і можливі ризики руйнування стратегічних цільових установок.

Аграрна реформа в Україні, як найважливіша складова економічної політики держави, обумовлена системною природою ринкової трансформації економіки.

Згідно уявленням, що склалися, аграрна реформа – це процес трансформації економічних відносин, перш за все, відносин власності в сільському господарстві. Оскільки складовими економічних відносин виступають техніко-економічні, організаційно-економічні і виробничі (або відносини економічної власності), то матеріальною основою аграрної реформи є зміни в технологічному способі виробництва. Ці зміни стосуються впровадження нової техніки, культури землеробства, нових форм організації виробництва і праці та ін.[9].

Для подальшого аналізу скористаємося основними програмними документами країни, результатами аналітичних розробок Центру економічних і політичних досліджень О. Разумкова і оцінками фахівців у області аграрної економіки [1-8]. Це дозволить виділити основні стратегічні цілі розвитку агропромислового сектору економіки, визначити тактичні задачі і оцінити область можливого конфлікту.

Аналіз програмних документів показав, що основні стратегічні цілі аграрної реформи передбачають:

- завершення земельної реформи і реформування майнових відносин;
- створення на базі колективних сільськогосподарських підприємств нових форм господарювання, модернізацію виробництва з метою підвищення конкурентноздатності сільськогосподарських підприємств;
- формування ринкової інфраструктури в аграрному секторі економіки;
- технічне і технологічне оновлення агропромислового комплексу;
- фінансове оздоровлення підприємств агропромислового сектора економіки;
- соціальний розвиток сіла, створення соціальної інфраструктури;
- удосконалення механізмів управління і державного регулювання в агропромисловому секторі економіки (див рис. 2).

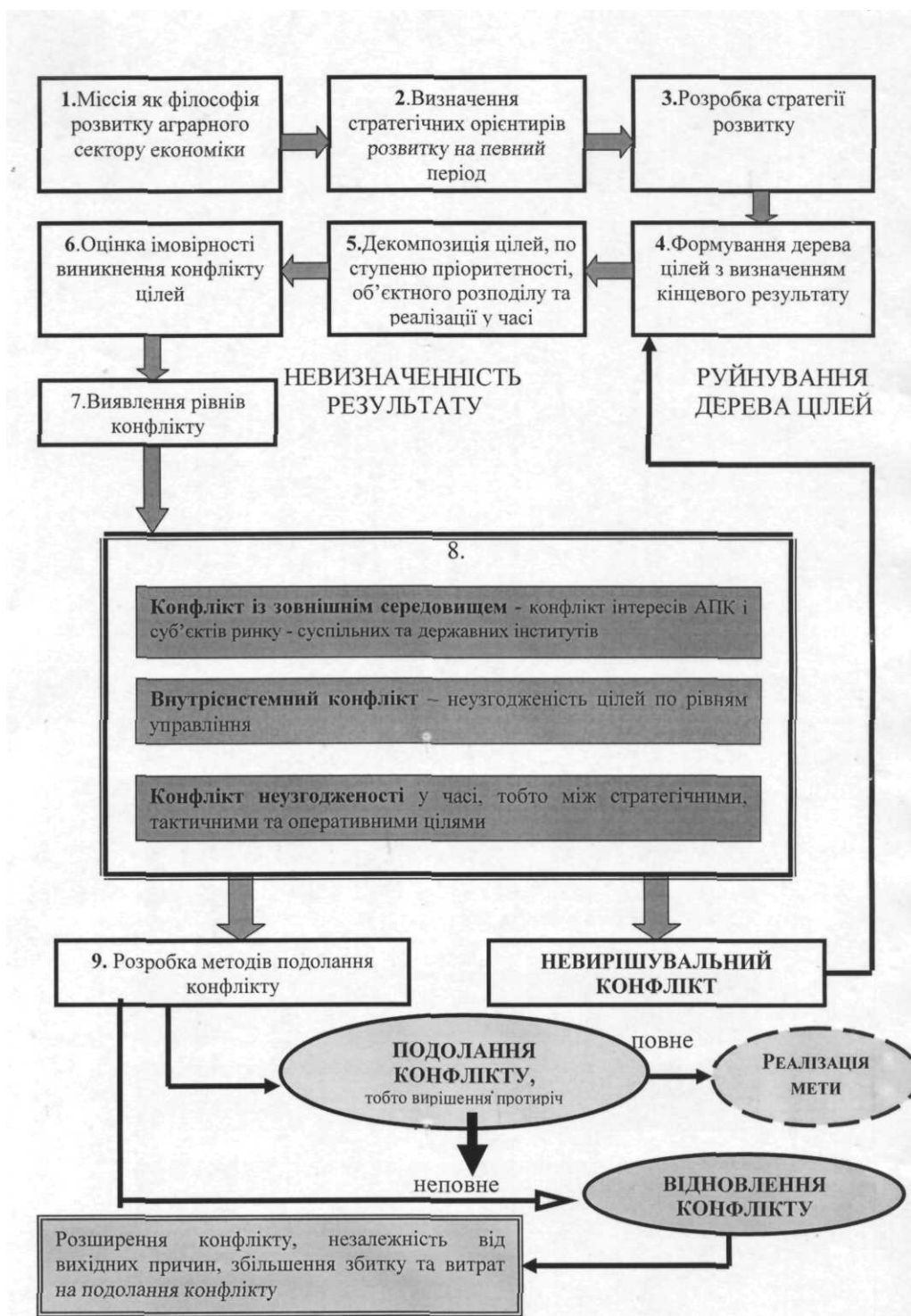

Рис. 1 Алгоритм виявлення конфлікту цілей та його подолання

У кожному їх вказаних напрямів можуть бути виділені цілі нижчого порядку, що визначають тактику досягнення загальних стратегічних орієнтирів аграрної сфери економіки. По суті, так формується ціла система цілей з тим або іншим ступенем укрупнення. Упорядкувавши їх так, щоб цілі (результати) нижнього рівня забезпечували досягнення цілей (результатів) верхнього рівня можна знайти безліч суперечностей в можливості їх одночасної реалізації. Агропромисловий сектор економіки, як складна система, може бути описаний не менш складною моделлю, що групує цілі різного рівня в одну систему. Складність самої системи визначає існування не однієї або декількох цілей, а їх множини. При цьому конфлікт між незалежними цілями наростає і ускладнюється у міру їх укрупнення, хоча зароджується на рівні тактичних і оперативних задач.

Розглянемо декомпозицію цілей розвитку агропромислового сектору економіки, тобто представимо реалізацію тактичних цілей у вигляді системи оперативних цілей, розподілених по рівнях існуючої ієрархії управління (див. рис. 2,3).

Скористаємося графічною схемою, що показує розбиття загальних тактичних цілей на оперативні підцілі та на підцілі наступного рівня. Розбиття цілі на підцілі відбувається так, що досягнення загальної мети рівносильне досягненню сукупності цілей.

Виділення рівнів ієрархії цілей на локальному рівні, як правило, здійснюється на основі функціонального або товарного принципу управління. Це закономірно, оскільки визначення та вибір цілей локального рівня визначається галузевою приналежністю підприємства, його місією, складністю побудови виробничої структури і організаційної структури управління. Очевидно, що на цьому рівні зона конфлікту для регіону, а тим більше, для держави може бути не розпізнана, оскільки на нижчому рівні управління, очікувані кінцеві результати самі по собі вуалюють конкретну мету вищого рівня. Тому зони конфліктності легше визначити при зіставленні державних і регіональних тактичних та оперативних цілей розвитку аграрного сектора, розподіливши їх по рівнях управління і в часі (див. рис. 1).

Аналіз показав, що внутрішні та зовнішні зміни вимагають оперативного коректування роботи всієї системи. По суті, безліч поточних проблем, що вимагають оперативного рішення, практично підміняють тактичні цілі і приховують стратегічні цілі. Така ситуація простежується за всією ієрархією управління. Як наслідок, поточні проблеми розвивають і поглинають стратегічні цілі, управління зміщує свої акценти на рішення другорядних проблем, втрачаються орієнтири соціально-економічного розвитку. Розвиваються конфлікти із зовнішнім середовищем, наростає неузгодженість цілей по рівнях управління і в часі.

Рис. 2 Цільові установки розвитку агропромислового сектору економіки

У теоретичному розумінні конфлікт економічних цілей – це протистояння протилежних інтересів, зіткнення яких можливе на будь-якому рівні управління в країні – від підприємства до держави в цілому. Масштаб економічного протистояння може розповсюджуватися не тільки на регіони, але і на держави і регіональні союзи.

З існуючої типології конфліктів економічні конфлікти в умовах ринкових трансформацій помітно активізуються. Разом з тим, вони неминучі і, більш того, необхідні, оскільки в процесі подолання конфлікту встановлюється певний баланс економічних інтересів учасників конфлікту.

Конфлікти можуть породжуватися самими різними причинами: зовнішніми і внутрішніми, загальними і одиничними, матеріальними і ідеальними, об'єктивними і суб'єктивними та ін. Конфлікт, як мінімум,

виникає між двома його учасниками. Але не виключена вірогідність конфлікту цілей одного учасника, хай те регіон або держава.

Головною причиною конфлікту є суперечність інтересів. При цьому в зародженні конфлікту не виключена дія і об'єктивних чинників. Так виникає конфлікт цілей, що характеризується або неможливістю їх одночасної реалізації, або різними уявленнями і очікуваннями з приводу реалізації цих цілей. В цьому випадку спостерігається не тільки зіткнення інтересів, але і потенційний розвиток конфліктного процесу. Тому конфлікт необхідно розглядати як складне і динамічне явище, що часто вимагає управління. Проте в порівнянні з конфліктами іншої природи, конфлікти цілей мають безліч способів вирішення.

Слідуючи визначенню суті конфлікту, необхідно з'ясувати, яку роль виконує конфлікт в процесі розвитку і яка внутрішня суть механізму його запобігання на рівні державного або регіонального управління.

Представники школи наукового управління Ф. Тейлор і М. Вебер бачили в конфліктах руйнівні властивості і вважали за необхідне усувати конфлікт повністю. Представники сучасної школи управління розглядають конфлікт як позитивне явище, оскільки він указує на існування проблемного поля на відповідному рівні ієрархії управління. В цьому випадку конфлікт забезпечує мотивацію до управління їм. Але конфлікт повинен бути помітним, тобто не дуже малим, щоб залишитися непоміченим, і не дуже великим, щоб не привести до руйнування дерева цілей. Це дозволяє вибрати оптимальну стратегію управління конфліктом. Тому будь-який конфлікт не можна розглядати, як тільки лише деструктивне явище. Навпаки, конфлікт слід розглядати як рухому силу розвитку регіону і, зрештою, держави.

Рис. 3. Оперативні цілі розвитку аграрного сектора економіки (регіональний рівень управління – РУУ)

Будь-який процес розвитку орієнтований на досягнення певної мети і виникнення нового якісного стану об'єкту, його структури, тобто

регіону. У будь-якому випадку, незалежно від вихідних посилок регіональних перетворень, головною метою економічного розвитку повинно бути поліпшення якості життя людини у всіх його аспектах.

Розглянемо взаємодію стратегічних і тактичних цілей сучасної регіональної аграрної політики в контексті основних напрямів ринкового реформування (див. табл.1). За матеріалами таблиці можна порівняти не тільки можливість одночасної реалізації ключових напрямів аграрного реформування, але і співвідношення вказаних стратегічних цілей з безліччю відповідних тактичних цілей, оцінити прояви конфлікту і поле його подолання. Всі цільові функції є базою для формування загальних умов підвищення ефективності виробництва в АПК. Розглядаючи вказані цілі в контексті компетенції державних і регіональних органів влади, можна оцінити не тільки їх конфліктність, але і ефективність розподілу функцій управління між ними, та наявність дублювання.

Таблиця 1

Конфліктність цілей сучасної аграрної політики
(державний і регіональний аспекти)

Співвідношення незалежних цілей		Прояв конфлікту	Поле подолання конфлікту
I. Реформування економічних відносин			
Задачі і функції державної влади 1. Формування багатокладної економіки 2. Підтримка союзів виробників в агро-виробничому секторі, просування вітчизняної продукції, розвиток регіональних продовольчих комплексів.	Задачі і функції регіональної влади А. Створення конкурентоздатних с-г підприємств. Б. Створення спеціалізованих зон аграрного виробництва. В. Експортна орієнтація підприємств АПК	Структурні деформації, перерозподіл виробництва валової продукції сільського господарства між суспільним сектором і приватним з низьким рівнем суспільної організації виробництва	Розділення рівнів контролю за досягненням поточних і стратегічних цілей. Проведення структурної політики, стимулювання розвитку крупного товарного виробництва
II. Земельна реформа			
1. Формування ринку землі. 2. Збереження і підвищення родючості землі, збереження цілісних земельних масивів	А. Оптимізація землекористування, обігу земель і земельних часток. Б. Розвиток права оренди і застави земель сільськогосподарського призначення.	Втрата контролю над землекористуванням. Розвиток процесів деградації земель і зниження родючості. Корупція, пов'язана з операціями із землею.	Створення умов для концентрації земель у ефективного товаровиробника. Облік екологічної складової в оцінці земель.

(продовження табл. 1)

III. Технічна політика			
1. Підвищення техніко-технологічного рівня виробництва в агро-промисловому секторі, перехід на ресурсозберігаючі екологічно чисті технології	А. Інноваційний розвиток підприємств агропромислового сектору.	Диспаритет цін. Збитковість значної кількості підприємств. Відсутність обігових коштів.	Підтримка інноваційного розвитку підприємств продовольчого комплексу.
IV. Розвиток ринкової інфраструктури			
1. Підтримка зростання виробництва продовольства і забезпечення стабільних доходів товаровиробників. 2. Оптимізація транспортування, зберігання та збуту виробленої продукції, встановлення режиму переміщення товарів, послуг і ресурсів по території країни без перешкод. 3. Підвищення ефективності господарювання товаровиробників. 4. Забезпечення захисту споживачів від неякісної продукції, здійснення контрольних функцій (ветеринарний, фітосанітарний, технічний контроль).	А. Забезпечення рівних конкурентних умов для учасників ринку обмеження монополізму. Б. Створення системи форвардної торгівлі і системи деривативами. В. Створення конкурентних агропродовольчих оптових ринків, міжрегіональних бірж, аукціонів, обслуговуючих загальнодержавний обіг продовольства. Г. Створення мережі доріг та інженерної інфраструктури в с-г регіонах. Д. Сприяння формуванню виробничої та обслуговуючої кооперації. Е. Розвиток інформаційних систем.	Роз'єднаність існуючих профільних інфраструктурних підрозділів. Виробництво по принципу самозабезпечення. Порушення системи розподілу, змушений збут продукції за заниженими цінами. Висока монополізація ринку посередницькими структурами. Недоступність виробнику сучасних інформаційних технологій.	Створення ефективної системи ринкової інфраструктури і дорадчої діяльності. Розвиток прохідної системи контролю якості продовольства. Вдосконалення системи державних стандартів. Правове і організаційне забезпечення системи страхування. Формування резерву продовольства за рахунок можливостей внутрішнього ринку. Страхування ризиків в аграрному виробництві. Боротьба з демпінгом на внутрішньому ринку з боку зарубіжних імпортерів, припинення несумлінної конкуренції.
V. Ринкові механізми			
1. Проведення єдиної політики кредитно-фінансового обслуговування, забезпечення рівного доступу суб'єктів ринку до державних ресурсів для сільського господарства.	А. Ліквідація взаємо-заликів та інших подібних заходів фінансового оздоровлення підприємств АПК	Різкі коливання цін. Монополізм на окремих сегментах ринку. Відсутність рівних конкурентних умов для учасників ринку.	Моніторинг паритету цін і доходів основних суб'єктів ринку. Регулювання відповідних ринків.

(продовження табл. 1)

VI. Розвиток села			
1. Підвищення якості життя сільського населення. 2. Розвиток несільськогосподарської зайнятості 3. Оздоровлення природного оточуючого середовища.	А. Ліквідація злиднів. Б. Поліпшення освіти, харчування та охорони здоров'я В. Забезпечення рівних можливостей, збагачення культурного життя.	Зниження якості життя в частині харчування, відпочинку, медичного і побутового обслуговування	Реалізація державних програмних орієнтирів розвитку соціальної інфраструктури. Визначення регіональних соціальних пріоритетів і розвиток багатоканальної системи фінансування комплексного розвитку сільських територій
VII. Державне управління і регулювання			
1. Створення системи управління, що відповідає міжнародним стандартам менеджменту. 2. Ресурсне забезпечення. 3. Підтримка розвитку аграрного підприємництва 4. Забезпечення ресурсно-екологічної безпеки. 5. Формування кадрового потенціалу. 6. Інтеграція країни в світову торгівлю системою.	А. Розподіл функцій, повноважень і відповідальності між органами управління. Б. Розвиток інструментів державного регулювання (бюджетної і кредитної підтримки, ценової, фінансової, податкової і тарифно-митної політики) В. Формування спеціалізації національного продовольчого комплексу і адаптація до норм і правил міжнародної торгівлі	Відсутність узгодженості в управлінні між державними і регіональними органами влади, децентралізація управління. Обмеженість доступу національного товаровиробника на зовнішні ринки. Недосконалість системи забезпечення гарантій якості продовольства, що надходить на внутрішній ринок країни.	Створення сприятливого середовища для аграрного підприємництва. Проведення політики протекціонізму по відношенню до вітчизняного товаровиробника. Захист внутрішнього ринку. Гармонізація аграрного законодавства і стандартів у відповідності з вимогами СОТ. Використовування механізмів СОТ для участі в міжнародній торгівлі

Джерело: складено автором за матеріалами джерел [1-8].

На підставі матеріалів таблиці розглянемо конфліктність стратегічних цілей розвитку аграрного сектора економіки, цілей державного і регіонального управління, а також їх внутрішню конфліктність (рис.3).

Представлена в таблиці декомпозиція цілей зрештою реалізує головне призначення АПК.

Найважливішим призначенням агропромислового секторе економіки є надійне продовольче забезпечення країни, створення системи гарантованої якості продовольства, підвищення доходів сільського населення, збереження природних ресурсів в цілях стійкого аграрного і промислового виробництва. Реалізація цілей повинна визначатися базовими умовами реформування продовольчого комплексу, що дозволить забезпечити:

- продовольчо-екологічну безпеку в країні;

- функціонування агропродовольчих ринків;
- проведення структурної політики;
- активізацію зовнішньоторговельної політики.

Проте аналіз показав, що і цілі розвитку продовольчого комплексу також конфліктні (див. рис. 4.) Але ж конфлікт не тільки позначає проблему, але і стимулює її рішення.

Розглядаючи, таким чином, конфліктність в співвідношенні загального і приватного, можна зробити деякі узагальнення і оцінити предмет виникнення конфліктних ситуацій.

Почнемо з діагностики, із співвідношення стратегічних і тактичних цілей. Тактичні цілі, як правило, багатоваріантні, а оперативні настільки розукрупнюють проблему, що, деколи, втрачається основний орієнтир її рішення. Але саме така багатоваріантність і визначає незалежність цілей. Саме тактичні цілі забезпечують реалізацію позначеної стратегії, а рішення головної задачі досягається узгодженням намічених дій.

Теорія конфліктології розглядає декілька варіантів узгодження інтересів і конкретних управлінських рішень:

- по вертикалі управління;
- горизонталі управління;
- змішаний варіант.

Слідуючи логіці, очевидно, що виникнення конфлікту є результатом невірною перерозподілу задач, недостатньої оцінки можливостей координуючих структур, неадекватної ресурсної бази. І навпаки, відсутність конфлікту свідчить про досягнення необхідного результату.

Звідси слідує висновок – запобігання конфлікту пов'язане не стільки безпосередньо з управлінням, скільки з вибором правильного визначення ієрархії виконавчих підрозділів в організаційній структурі управління. У разі досягнення прийняттого результату зникне необхідність вирішувати конфлікти, оскільки раціональні організаційні рішення запобіжать самій можливості конфлікту.

Припустимо, що цей аспект проблеми вирішений. Чи означає це, що конфлікт вичерпаний? Звернемося до рисунка 4. На перший погляд між головними цілями розвитку аграрного сектору немає ніяких суперечностей. Проте їх конкретизація у вигляді подальших задач показує елементи прихованого конфлікту. Дійсно, інтенсифікація виробництва, розширення номенклатури і асортименту продовольчих товарів, насичення ринку продуктами харчування без ухвалення того або іншого компромісного варіанту не дозволить повною мірою розв'язати проблему якості і безпеки продовольства. Хоча обидві проблеми значущі для України. Але проблема кількості не є в економіці заставою рішення і проблеми якості.

Подібних прикладів можна привести достатньо. Але саме безліч таких суперечностей дозволяє зробити наступні висновки.

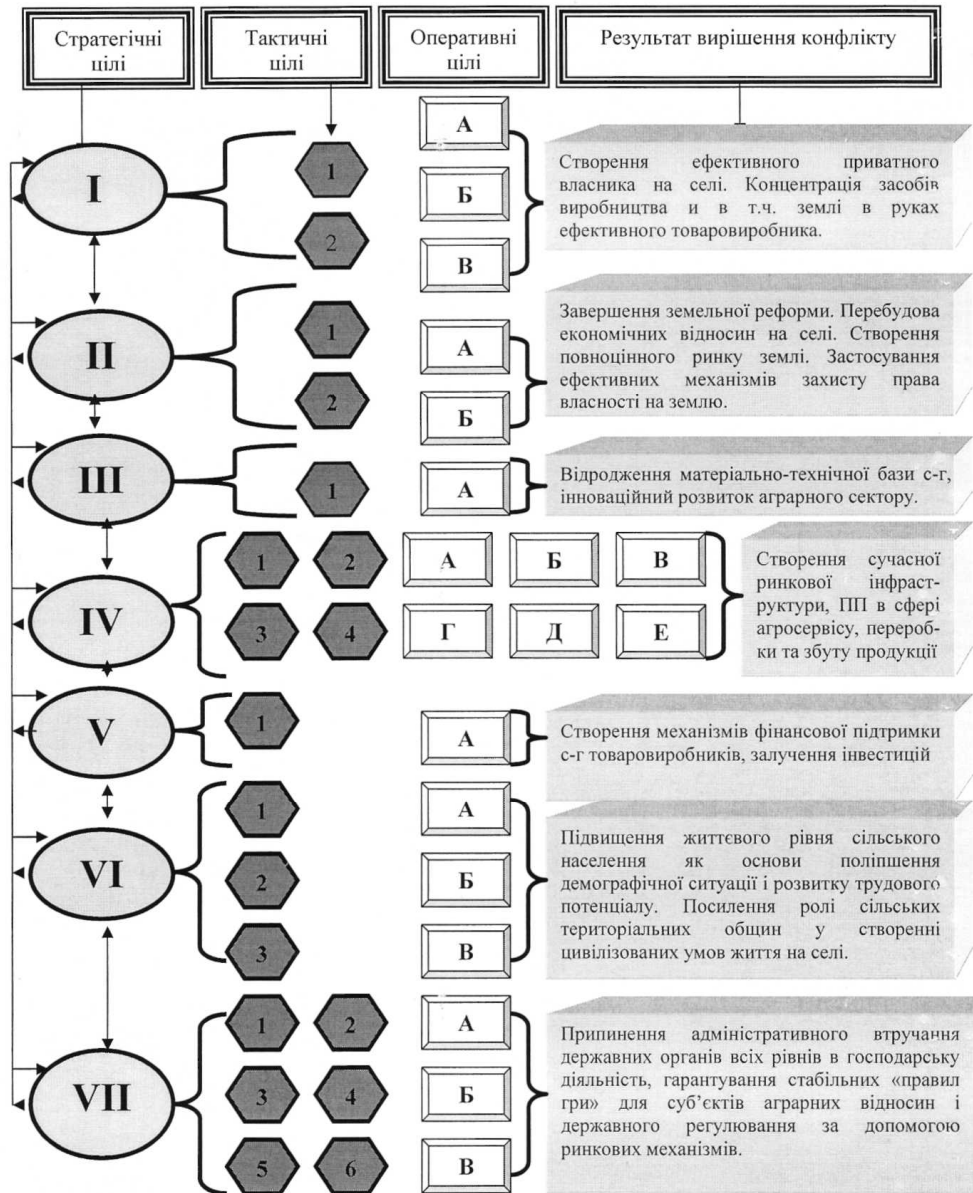

Рис.4. Можливі варіанти конфлікту

Примітка: ↔ - конфліктність. Для розуміння схеми див. табл. 1

Рис. 4 Схеми подолання конфліктності цілей АПК

Висновки та перспективи подальших досліджень. По-перше, наявність незалежних цілей не означає, що в них не присутня прихована конфліктність. Отже, будь-яка взаємозалежність цілей повинна бути піддана процедурі формулювання підцілей до тих пір, поки не виявиться можливість прояву прихованого конфлікту. Змінивши ступінь бачення і розуміння конфлікту набагато простіше запобігти йому за допомогою усунення суперечностей інтересів його учасників. Тому відкритий конфлікт дозволяє створити певну область практичних рішень для підтримки стійкості розвитку економічних відносин. Таким варіантом усунення суперечностей виступить компромісне рішення, як проміжна ланка, здатна врегулювати виниклі суперечності. По суті, це означає переклад конфліктного поля в кероване русло. Звідси слідує другий висновок – ще одним способом запобігання конфлікту є вибір альтернативи, що врегулює можливий конфлікт. Такою альтернативою для продовольчого комплексу виступає процес екологізації виробництва у всьому різноманітті його проявів. Це є компромісне рішення для досягнення стратегічної мети.

I, нарешті, реалізація тієї чи іншої мети вимагає наявності певних ресурсів або чинників виробництва. Від об'єму виділених ресурсів і черговості цілей залежить реалізація цілей вищого рангу. Помилка в цьому розподілі асоціюватиметься з конфліктом. Напрошується висновок, що усунення конфлікту досягається за допомогою оптимізації ресурсної бази і встановлення пріоритетів на рівні тактичних і оперативних цілей, так би мовити пріоритетів другого і третього рівнів.

Проте цього недостатньо. Необхідно, щоб вони були реалізовані в потрібній послідовності. При цьому функції державного і регіонального управління не повинні перетинатися. По аналогії з порядком вирішення конфліктів на рівні організації, можна використовувати механізм розділення рівнів контролю над досягненням тактичних і поточних (оперативних) цілей (див. рис. 5).

Таким чином, формується механізм конфлікт-менеджменту, що дозволяє оцінити будь-яку мету не з погляду подолання потенційного конфлікту, а з погляду його попередження. Регулювання конфлікту – це початок його вирішення. Адже не завжди регулювання ліквідує конфлікт. Форм вирішення конфлікту множина (знищення, підпорядкування, перетворення, узгодження, примирення та ін.), але не всі, з нашої точки зору, можуть бути застосовані для вирішення конфлікту економічних цілей. Для цього типу цілей прийнятним буде усунення суперечностей, що заважають реалізувати намічені цілі. Управлінські структури віддають перевагу у виході з конфліктної ситуації співпраці, компромісу або

ухиленню від конфлікту взагалі, віддаючи пріоритет цим підходам над пристосуванням або суперництвом [10,11].

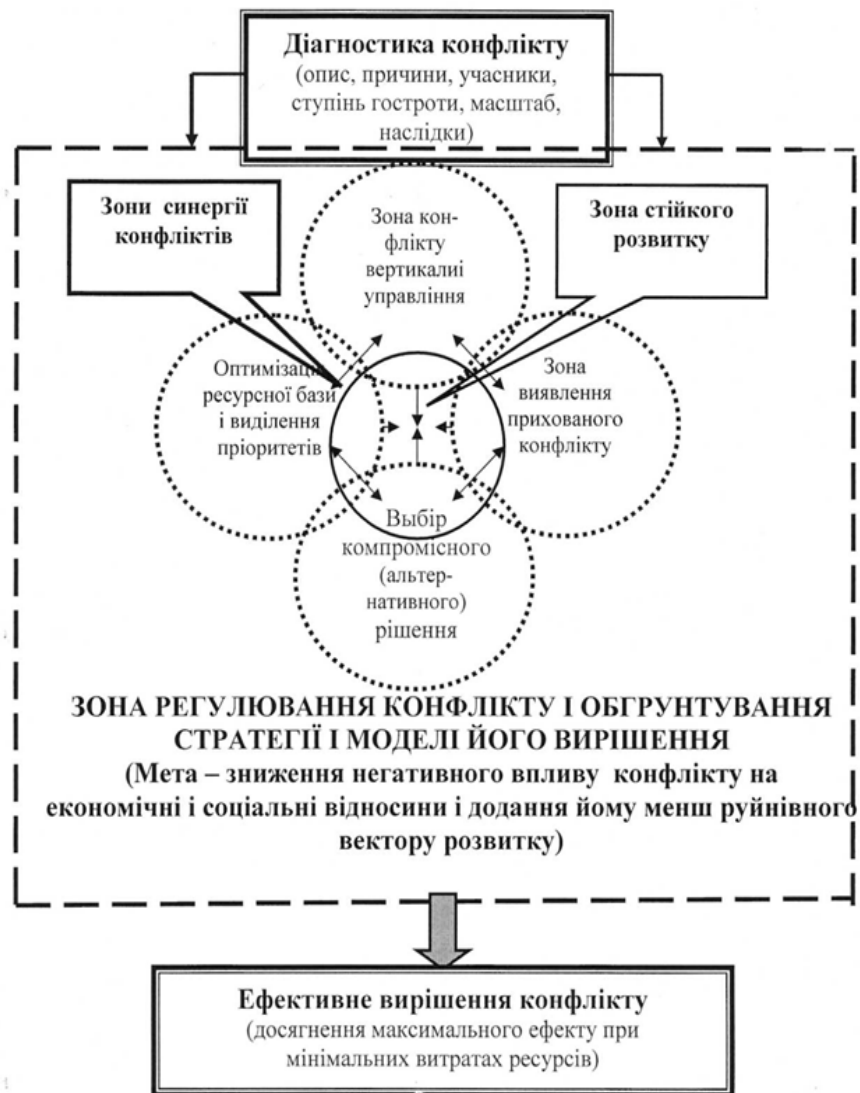

Рис. 5. Схема механізму конфлікт-менеджменту в реалізації агропродовольчої політики

Тому людський чинник в рішенні економічних конфліктів не менш важливий, ніж ресурсний. Помітимо, що в даному механізмі поєднується не тільки принцип розподілу цілей по рівнях управління, але і в часі.

Ймовірно, практика може істотно збагатити механізм запобігання конфліктам, відкриваючи нові можливості для управління ними.

Безумовно, по кожному з вказаних секторів механізму регулювання конфлікту можуть бути розроблені загальні рекомендації, що відображають специфіку агропродовольственного комплексу.

В результаті можливо змоделювати зону безконфліктного розвитку продовольчого комплексу і прорахувати можливі варіації його стану в результаті зміни початкових складових. Це не що інше, як практичне втілення принципів стійкого розвитку найважливішого сектора економіки.

Розгляд екологізації як варіанту компромісного рішення і чинника запобігання конфлікту розвитку продовольчого комплексу – це вельми дієвий крок в розумінні взаємозв'язків в цьому процесі. Помітимо, що екологізація господарської діяльності – процес витратний і при всій його об'єктивності, не завжди прийнятний для суб'єктів господарювання, тобто є примусовою дією. В цьому випадку баланс інтересів досягається за допомогою об'єднання зусиль в реалізації державної політики екологізації виробничої діяльності і відповідній зміні техніко-технологічної бази виробництва.

Складність переходу до нової парадигми функціонування продовольчого комплексу визначається багатоаспектністю ринкового реформування. У врегулюванні цих напрямів і полягають подальші перспективи розвитку наукових досліджень.

Література

1. Кучма Л.Д. Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки: Послання Президента України до Верховної Ради України. 2000 рік. – Київ, 2000, с.75.

2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) “Шляхом Європейської інтеграції” / Авт. Кол.: А.С.Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. Ін-т стратегічних досліджень, Ін-т екон. Прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європейської інтеграції України. – К.: ІВЦ Держкомстату України., 2004. – 416 с., Розділ VII, С.181-193.

3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Постанова КМ України від 19 вересня 2007 р. №1158. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

4. Програма стратегічного розвитку України „Український прорив. До справедливої і конкурентноспроможної країни”. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

5. Саблук П.Т. Агропромисловий комплекс України: стан, проблеми, перспективи розвитку / Україна і світ сьогодні. 15-21 липня 2000 р. (№28)

6. Саблук П.Т. Основные положения новой экономической парадигмы национальной продовольственной безопасности Украины в XXI ст. // Экономика Украины. – 2002. - №5. – С.54-61

7. Аграрна реформа в Україні: сучасний стан та основні тенденції // Національна безпека і оборона. – 2001. – №5. – 55 с.

8. Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року. Постанова КМ України від 30 травня 2007 р. №785. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

9. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.. – К.: Видавничий центр. – “Академія”, 2002. – 952 с., С.20.

10. Конфликты в современной России (проблемы анализа и регулирования) / Под ред. д-ра филос. наук Е.И. Степанова. - Изд. 2-е. - М.: Эдиториал УРСС, 2000. - 344 с.

11. Гурков И.Б. Проблемы теории конфликта в современной научной литературе // Известия АН СССР. Серия экономическая. 1991, № 1. С.131 – 142.

Abstract

Kupinets L. E.

Conflict in development of agrarian economic relations

Essence of conflict of aims of agrarian reform is explored in the article, as making economic policy of the state. The reasons of origin of conflict, his essence, are explored, the factors of his prevention are certain. On the example of food complex the vector of overcoming of conflict is considered by transition to ekologyzation productions.